

Engels in het basisonderwijs: vak in beweging

Het vak Engels maakt sinds een kwarteeuw deel uit van het curriculum in het basisonderwijs. In opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft SLO in het begin van dit jaar onderzoek verricht naar de manier waarop basisscholen met het vak omgaan. Op 1 juli heeft de minister het eindrapport *Engels in het basisonderwijs: verkenning van de stand van zaken* aangeboden aan de Tweede Kamer. Eind juli liet ze weten dat opname van Engels in de centrale eindtoets vooralsnog niet aan de orde is.

De conclusie van het onderzoek laat zich in één woord vangen: verscheidenheid. Basisscholen geven gemiddeld 45-60 minuten Engels per week. Dat gebeurt overwegend door de eigen leerkrachten, die gebruik maken van recente methodes. Het startmoment verschilt: de meeste basisscholen starten in groep 7,

hoewel een groeiend aantal basisscholen eerder begint: in groep 5 of zelfs nog eerder.

Overal ligt de nadruk op communiceren: op spreken en lezen, schrijven komt later. De leerkrachten zijn positief, maar kritisch over hun eigen toerusting. Meer dan de

helft kreeg geen Engels op de pabo en de meerderheid heeft in de afgelopen tien jaar niet aan nascholing gedaan. Opvallend is verder dat overdracht tussen basisschool en vervolgonderwijs grotendeels ontbreekt.

Variatie

"Het is inderdaad variatie troef", bevestigt Annette Thijs van de afdeling Onderzoek en Advies van SLO. "De tijdsinvestering varieert van heel weinig tot heel veel, en dat past binnen de ruime kaders van de kerndoelen. Die bevatten geen eindtermen en schrijven niet voor hoe scholen de voorgestelde doelen moeten realiseren."

Wel ziet ze beweging. Ze wijst op het groeiende aantal scholen dat vroeger begint met Engelse lessen. Evelien Krikhaar, van het Expertisecentrum Nederlands en het Platform vroeg vreemdetalenonderwijs (vvto), noemt verder initiatieven van verschillende pabo's om Engels prominenter op het lesrooster te zetten. "De tijd is rijp voor verandering. En dan moet er meer bewegen dan alleen de basisschool", vindt ze. Bas Trimbos, leerplanontwikkelaar bij SLO voor Engels/MVT in de onderbouw van het voortgezet onderwijs, zegt het iets anders: "Engels op de basisschool gaat de hobbystatus verlaten. We weten dat Engels een kernvak wordt in het voortgezet onderwijs waarop in de onderbouw getoetst zal worden, dan moet je ook beter naar het primair onderwijs kijken. En dan zijn de kerndoelen te algemeen."

Startmoment

Het onderzoek noemt het ontbreken van een formeel startmoment als één van de oorzaken van het wisselende beeld: "Nederland wijkt daarmee af van andere landen in Europa, waar (...) leerlingen eerder, vanaf 6 of 7 jaar, starten en gemiddeld genomen twee maal zo veel tijd aan het leren van een tweede taal besteden." Krikhaar, die meewerkt aan het ELLiE-onderzoek (Early Language Learning in Europe), kan dat bevestigen. Ze wijst op het voordeel van een vroege start: "Als je spelenderwijs vanaf groep 1 Engels geeft, babbelen de kinderen onbevangen mee. Leerlingen van groep 5 hebben minder durf om Engels te spreken."

In Nederland volgt ze leerlingen van zes basisscholen. Hun vorderingen worden vergeleken met die van leerlingen in Zweden, Polen, Italië, Spanje, Kroatië en Engeland. "Het is te vroeg voor harde uitspraken. Maar er tekent zich iets af: Nederlandse scholen zijn sterk in de communicatieve aanpak, met grote aandacht voor praten, luisteren, spelletjes en dialoogjes. Dat lijkt te resulteren in grotere motivatie en spreekvaardigheid. Dit zien we ook in Zweden. Kinderen uit Italië en Spanje spreken kortere zinnen en vallen eerder stil. Maar natuurlijk speelt hierbij de 'afstand' tussen moedertaal en Engels mee, en kinderen in Nederland en Zweden horen in het dagelijks leven ook al veel Engels."

Betere aansluiting

De onderzoekers pleiten voor betere aansluiting tussen basisonderwijs en voortgezet onderwijs. Want: welke leeropbrengsten kan, mag en moet je van leerlingen verwachten om hen een voldoende basis mee te geven voor het voortgezet onderwijs? De vraag ligt ook Bas Trimbos na aan het hart. "We gaan nu niet efficiënt om met Engels. Het voortgezet onderwijs begint vaak bij nul." Met de onderzoekers pleit hij voor een transparant raamwerk, dat beter dan de kerndoelen aanknopingspunten biedt voor inhoud en kwaliteit. Het Europees Referentiekader Talen (ERK), dat verschillende niveaus van taalbeheersing definieert, kan als uitgangspunt dienen. "Als Engels een doorstroomrelevant vak wordt, zoals taal en rekenen, hebben we echt kaders nodig."

Engels in Ternaard

"We zijn begonnen met het idee om onze kinderen een dagdeel per week Engels te geven. Alle leerstof in het Engels, dus. Als je kinderen vroegtijdig meertalig lesgeeft, pakken ze de taal gemakkelijker op. Zover zijn we nog niet, maar we beginnen wel in groep 5." Anneke Hettema, groepsleerkracht 7/8 van christelijke basisschool It Harspit in Ternaard, vindt het leuk om Engels te geven. Ze plaatst wel meteen een kanttekening: "Ik moet Engels geven vanuit mijn havo-achtergrond, dus hoe goed is het? In de eerste jaren gaat het nog wel, door de speelse opzet. Maar als leerlingen ouder worden, heb je echt niet de woorden paraat."

De school heeft in het verleden gebruik gemaakt van een native speaker. "Dat was positief, de kinderen vonden het ook leuk. We zijn hier al tweetalig door het Fries, het Engels kon er zo bij. Maar zij kon elders een vaste baan krijgen, terwijl wij afhankelijk zijn van subsidie." Bijscholen is evenmin gemakkelijk: "Het moet er dan bij, hè? Het is al zo druk. Anderzijds is die talenkant heel belangrijk. Onze leerlingen nemen deel aan het Anglia-examen, zodat ze de basisschool verlaten met een diploma dat het niveau van hun Engels aangeeft."

Engels in Delden

"Voor de zomer van 2010 zijn we overgestapt op de methode *Take It Easy*. Die is interactief en maakt gebruik van het digibord. Vanuit het bord krijgen de leerlingen instructie, van een native speaker. De leerkracht in de klas kan dan ondersteuning geven, en eventueel ook differentiëren."

De Toonladder, nutsschool voor daltononderwijs in Delden, geeft Engels vanaf groep 5. Dat gaat veranderen, weet directeur Mariël van Loenen: "We werken mee aan een pilot van uitgever ThiemeMeulenhoff om in de groepen 1 tot en met 4 Engels te geven. Dat gaat met veel spelletjes en herhaling, de kinderen vinden het leuk. Die methode gaan we volgend jaar gebruiken, want we beginnen al in groep 1."

Daarbij speelt de schoolpopulatie een rol, legt ze uit: "We hebben veel leerlingen van hoogopgeleide ouders of van ouders die naar het buitenland moeten. Sommige kinderen spreken daardoor al Engels." Bovendien: "Jonge kinderen pakken een vreemde taal sneller op. Het beklijft ook beter. En onze leerkrachten zijn ruim toegerust en zijn gemotiveerd om Engels op een goed niveau te geven. Dat zegt meer over hun eigen inzet dan over de pabo's, ik denk dat die hier te kort schieten."

slo 24

Een tweede advies betreft de scholing en professionalisering van leerkrachten. Annette Thijs wijst erop dat scholen hier veel kennis kunnen delen. "Er is een sterke beweging van onderop. Het aantal scholen dat met vroegtijdig vreemdetalenonderwijs begint, neemt in hoog tempo toe. Platform vvto en Europees Platform internationaliseren in het onderwijs hebben op 12 mei een standaard aangeboden aan de minister. Die benoemt ook eindtermen voor groep 8. Je ziet: er is duidelijk beweging, het is een borrelend geheel."

Voorlopig blijft een laatste woord dan ook uit. Dat moet van de minister komen. Bij de ontvangst van de standaard op 12 mei, citeerde ze uit een advies van de Onderwijsraad om al in groep 1 met een vreemde taal te beginnen. Ze laat onderzoeken of vreemdetalenonderwijs ook de beheersing van het Nederlands ten goede komt. De resultaten zijn in 2013 beschikbaar, net als die van een pilot waarin deelnemende basisscholen 15% van de tabel besteden aan vvto. Even geduld nog. De minister, op 12 mei: "Maar: laten we wél ambitieus zijn. (...) Good policy should not be built to go fast. It should be built to go far."

Kerdoelen

- 13 De leerlingen leren informatie te verwerven uit eenvoudige gesproken en geschreven Engelse teksten.
- 14 De leerlingen leren in het Engels informatie te vragen of geven over eenvoudige onderwerpen en zij ontwikkelen een attitude waarbij ze zich durven uit te drukken in die taal.
- 15 De leerlingen leren de schrijfwijze van enkele eenvoudige woorden over alledaagse onderwerpen.
- 16 De leerlingen leren om woordbetekenissen en schrijfwijzen van Engelse woorden op te zoeken met behulp van het woordenboek.

Uit: Kerndoelen Primair Onderwijs, april 2006

Engels in IJmuiden

"Engels in het basisonderwijs heeft mij altijd geïnteresseerd. Alleen zijn we er amper voor opgeleid. Om het goed te kunnen geven, moet je redelijk Engels spreken en dat ook durven. Ik ben zelf naar taalcursussen in Exeter, Cambridge en Amsterdam geweest en heb het CAE Certificate gehaald." Elly Riezebos, coördinator Engels op obs De Pleiaden in IJmuiden, gaf aanvankelijk Engels in de groepen 5 tot en met 8, nu in 5 en 6. "Met de nadruk op spreken, luisteren en zingen. Ook om de schroom eraf te halen. Ze moeten leren durven. In 7 en 8 ligt de nadruk meer op schrijven."

Het blijft passen en meten. "We zijn hier bezig met zelfstandig werken. Dat vraagt veel aan cursussen en begeleiding. Het vak is zwaarder geworden. Dan is Engels al gauw iets wat ook nog moet. Ik zou graag zien dat de pabo's structureel meer Engels geven. Dat is echt nodig om het vak in de basisschool te geven." Riezebos wil daarnaast zelf contact opnemen met scholen voor voortgezet onderwijs: "Puur uit belangstelling. Ik wil graag horen wat ze daar van ons verwachten. Vreemd genoeg weten we dat niet, terwijl het goed zou zijn om vanuit één lijn te werken."